

PHÁT BIỂU CẢM NGHĨ VỀ TÁC PHẨM CẢNH KHUYA

VĂN MẪU 7

Đề bài: Phát biểu cảm nghĩ về bài thơ Cảnh khuya của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Bài làm của bạn Nguyễn Trường An lớp 7A trường THCS Nguyễn Trãi - Hà Nội

Trong những bài thơ Bác Hồ làm ở chiến khu Việt Bắc thời kì kháng chiến chống Pháp, “Cảnh khuya” là bài thơ gây cho em sự xúc động và ngượng mộ.

Càng đọc bài thơ “Cảnh khuya”, em càng thấy Bác là người yêu thiên nhiên, có tâm hồn nghệ sĩ và Bác cũng là người chiến sĩ cách mạng luôn lo lắng cho vận mệnh đất nước.

*"Tiếng suối trong như tiếng hát xa
Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa."*

Cảnh thiên nhiên bỗng trở nên gần gũi, thân thiết với con người hơn nhờ biện pháp so sánh tài tình và độc đáo: tiếng suối trong như tiếng hát xa. Ta nghe như thấy âm thanh trong trẻo, du dương của tiếng suối. Và phải chăng suối cũng như một con người nên tiếng suối mới trong trẻo như tiếng hát?

Tiếng suối làm nổi bật cảnh tĩnh lặng, sâu lắng trong đêm khuya, ánh trăng làm cho cảnh vật thơ mộng:

“Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa”.

Trăng chiếu lên vòm cổ thụ, nhưng như lồng vào đó ánh sáng mát dịu của mình. Trăng rọi qua kẽ lá in xuống mặt đất tạo thành muôn vàn đốm sáng lung linh như hoa. Hoa sáng của ánh trăng lồng vào hoa trên mặt đất đang mở cánh uống sương đêm. Cảnh vừa thực nhưng lại vừa ảo, mà nghiêng về ảo. Trăng sáng, cây cổ thụ, bóng hoa và hoa trên mặt đất tuy ở ba tầng bậc khác nhau mà như gắn bó, đan xen vào nhau, tôn vẻ đẹp của nhau. Sự gắn bó ấy chính là từ “lồng” nối trăng với cổ thụ, nối bóng cổ thụ với hoa.

“Cảnh khuya như vẽ người chưa ngủ”

Mới đọc đến câu thơ thứ ba thì ai cũng đoán Bác chưa ngủ, Bác không ngủ được vì cảnh đẹp. Bác chỉ so sánh cảnh như “vẽ”. Như vẽ là thế nào, mỗi người đọc tự tưởng tượng. Nhưng như vẽ có nghĩa là rất đẹp, cũng giống như trong ca dao ví cảnh “như tranh họa đồ”. Tuy thế, câu thơ thứ tư Bác cho biết: “Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà”. Hóa ra không phải Bác thức khuya để ngắm cảnh đẹp. Bác thức khuya vì lo nỗi nước nhà.

Đã bao đêm Bác thao thức. Đêm nay Bác cũng thức khuya để lo việc nước, nhưng chợt gặp cảnh thiên nhiên tươi đẹp, lòng người xúc động mà bật ra những vần thơ của bài “Cảnh khuya” chứ không phải Bác ngắm cảnh để làm thơ. Bác bận trăm công ngàn việc, lo lắng vì vận mệnh đất nước, nhưng trong khoảnh khắc, Người vẫn cảm nhận được sự tươi đẹp, thơ mộng của thiên nhiên. Người nghệ sĩ và người chiến sĩ trong Bác luôn luôn gắn bó. Điều này khiến cho em hay bất cứ ai đọc thơ đều yêu kính, khâm phục tâm hồn của Bác, tấm lòng của Bác.

Đọc bài thơ “Cảnh khuya”, em vừa say mê, thích thú với cảnh, vừa kính phục phẩm chất và tâm hồn của Bác. Bài thơ chỉ cho chúng ta biết một đêm thức khuya, không ngủ của Người. Nhưng Bác còn bao nhiêu đêm thao thức, Bác còn bao nhiêu đêm không ngủ vì “thương đoàn dân công”, vì “lo nỗi nước nhà”?

Bài làm của học sinh Nguyễn Nam Anh

Sau Nhật kí trong tù, những năm lãnh đạo cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp ở chiến khu Việt Bắc là thời kì Hồ Chí Minh làm nhiều thơ hơn cả. Từ những bài thơ kháng chiến của Người toát lên tình cảm thiết tha đối với thiên nhiên đất nước mình, tinh thần trách nhiệm lớn lao của vị lãnh tụ đang chèo chống con thuyền kháng chiến, toát lên phong thái ung dung, lạc quan dù trong bất cứ hoàn cảnh nào của một con người luôn vững tin ở tương lai. “Cảnh khuya” chính là bài thơ thể hiện rõ tư tưởng, phong cách thơ văn của Hồ Chí Minh. Bài thơ được sáng tác ở chiến khu Việt Bắc vào năm 1947, thời điểm đầu của cuộc kháng chiến chống Pháp, lúc tình hình đất nước rất khó khăn, gian khổ, cam go.

Tiếng suối trong như tiếng hát xa

Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa

Cảnh khuya như vẽ người chưa ngủ,

Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà

(Cảnh khuya)

Cảnh khuya thể hiện sinh động quan điểm thẩm mỹ, nhân sinh cao đẹp, phong cách nghệ thuật độc đáo của một chiến sĩ cách mạng vĩ đại đồng thời là một nhà thơ lớn. Bài thơ được viết theo thể thơ Thất ngôn tứ tuyệt do đó mà mang nét cổ điển vào hồn thơ nhưng cũng lại rất hiện đại bởi tư tưởng của tác phẩm. Trên nền cảnh núi rừng Việt Bắc vắng vẻ, huyền ảo bởi ánh trăng lồng cổ thụ, tiếng suối thanh trong như điệu nhạc êm, hát mãi không ngừng. Tiếng suối không còn đơn thuần là những tiếng róc rách vui tai mà với Bác đó lại là những tiếng hát vọng lại. Phải là một con người yêu thiên nhiên và sống hòa

mình vào thiên nhiên nên Người mới có thể cảm nhận sự vận động của thiên nhiên theo một cách riêng, lạ. Câu thơ của Bác Hồ khiến ta nhớ lại Côn Sơn ca của Nguyễn Trãi:

“Côn Sơn có suối nước trong

Ta nghe suối chảy như cung đàn cầm”

Tiếp đó, ta bắt gặp hình ảnh trăng trong câu thơ tiếp. Trăng là hình ảnh rất đời thân thuộc trong thơ Hồ Chí Minh nói riêng và Văn học Việt Nam nói chung. Trăng tròn trịa, sáng trong như tâm hồn thi sĩ thanh bạch đang một lòng bày tỏ cái tôi, cái tình giấu kín trong lòng. “Trăng lồng cổ thụ, bóng lồng hoa”- câu thơ như vẽ lên bức tranh phong cảnh đẹp, có tầng lớp. Nhìn lên: vầng trăng cao lồng cổ thụ – nét họa có tính trang nghiêm, cổ điển. Nhìn thấp xuống: bóng trăng và bóng cây cổ thụ lại in lồng trong hoa, trong những cây lá ở dưới – nét bút nhỏ, tinh tế. Câu thơ vẽ ra một không gian đa tầng với những mảng màu đen trắng lồng gán lẫn nhau.

Người xưa từng nói thi trung hữu họa, thi trung hữu nhạc quả thật không sai. Đối với Bác trăng đã trở nên tri âm tri kỉ nên làm sao có thể hờ hững trước cảnh đẹp đêm nay. Trong ngục tối bị giam cầm, trước ánh trăng tuyệt đẹp Bác đã rung động trước cảnh vật mà viết nên những vần thơ tràn ngập cảm xúc và đậm chất suy tưởng:

“Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà

Cảnh khuya như vẽ người chưa ngủ”

Nước nhà đang bị giặc xâm lăng giày xéo, biết bao đồng chí đang bị gông cùm xiềng xích. Cuộc đời còn lắm than cơ cực, bao năm Bác bôn ba hải ngoại tìm đường cứu nước giải phóng dân tộc khỏi ách nô lệ lầm than. Nay nước nhà còn đang chìm trong khói lửa đạn bom lòng Bác sao có thể ngủ yên giấc được. Chưa ngủ không hẳn chỉ vì cảnh đẹp đêm nay mà chưa ngủ vì nỗi nước nhà. Nỗi nhớ nhà lo cho nước nhà làm cho trái tim Bác luôn thổn thức. Bác thức trong đêm khuya trần trọc băn khoăn không sao ngủ được. Lòng yêu nước, thương dân của Người sâu sắc, mãnh liệt xiết bao. Đã có biết bao đêm Bác Hồ của chúng ta cũng mất ngủ như vậy:

“Một canh, hai canh, lại ba canh

Trần trọc băn khoăn giấc chẳng thành

Canh bốn, canh năm vừa chợp mắt

Sao vàng năm cánh mộng hồn quanh”

(Không ngủ được- Hồ Chí Minh)

“Người là Cha, là Bác, là Anh

Quả tim lớn lọc trăm dòng máu nhỏ”

(Tố Hữu)

Hai câu thơ trên do nhà thơ Tố Hữu viết về vị lãnh tụ vĩ đại của dân tộc Việt Nam- Hồ Chí Minh. Bác Hồ- hai tiếng vang lên thật bình dị và gần gũi biết bao mà cũng thiêng liêng biết bao. Bác Hồ là tất cả. Là kết tinh và hội tụ của cả Cha, Bác và Anh trong một con người. Là trái tim lớn lọc trăm dòng máu nhỏ. Là lý tưởng và sự nghiệp của chúng ta. Là cuộc chiến đấu không mệt mỏi vì độc lập, tự do của dân tộc, vì cuộc sống ấm no, hạnh phúc của nhân dân, vì đất nước mạnh giàu sánh vai cùng các cường quốc năm châu.

Bài thơ “Cảnh khuya” đã đem lại nhiều cảm xúc cho độc giả, đặc biệt là ta có thể đọc được tấm lòng nhân nghĩa vì dân vì nước của Người, sự trăn trở đêm khuya không ngủ mà lo nghĩ cho vận mệnh đất nước.

Bài mẫu 1

Bài thơ Cảnh khuya được Bác Hồ sáng tác vào năm 1947, thời kì đầu cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp trường kì, gian khổ mà oanh liệt của dân tộc ta. Giữa hoàn cảnh thiếu thốn trăm bề và những thử thách ác liệt tưởng chừng khó có thể vượt qua. Bác Hồ vẫn giữ được phong thái ung dung, tự tại. Người vẫn dành cho mình những giây phút thanh thản để thưởng thức vẻ đẹp của thiên nhiên nơi chiến khu Việt Bắc. Thiên nhiên đã trở thành nguồn động viên to lớn đối với người nghệ sĩ - chiến sĩ là Bác.

Như một họa sĩ tài ba, chỉ vài nét bút đơn sơ, Bác đã vẽ ra trước mắt chúng ta vẻ đẹp lạ kì của một đêm trăng rừng:

*Tiếng suối trong như tiếng hát xa
Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa.*

Trong đêm khuya thanh vắng, dường như tất cả các âm thanh khác đều lặng chìm đi để bật lên tiếng suối róc rách, văng vẳng như một tiếng hát trong trẻo, du dương. Tiếng suối làm cho không gian vốn tĩnh lặng lại càng thêm tĩnh lặng. Nhịp thơ ¾ ngắt ở từ trong sau đó là nốt lặng giống như thời gian suy ngẫm, liên tưởng để rồi đi đến hình ảnh so sánh thật đẹp:

Tiếng suối trong như tiếng hát xa.

Ánh trăng bao phủ lên mặt đất, trùm lên tán cây cổ thụ. Ánh trăng chiếu vào cành lá, lấp lánh ánh sáng huyền ảo. Bóng trăng và bóng cây quấn quýt, lồng vào từng khóm hoa rồi in lên mặt đất đầm sương:

Trăng lồng cổ thụ, bóng lồng hoa.

Khung cảnh thiên nhiên có xa, có gần. Xa là tiếng suối, gần là bóng trăng, bóng cây, bóng hoa hòa quyện, lung linh. Sắc màu của bức tranh chỉ có trắng và đen. Màu trắng bạc của ánh trăng, màu đen sẫm của tàn cây, bóng cây, bóng lá. Nhưng duwois gam màu tưởng chừng lạnh lẽo ấy lại ẩn chứa một sức sống âm thầm, rạo rực của thiên nhiên. Hòa với âm thanh của tiếng suối có ánh trăng rời rợi, có bóng cổ thụ, bóng hoa... Tất cả giao hòa nhịp nhàng, tạo nên tình điệu êm đềm, dẫn dắt hồn người vào cõi mộng.

Nếu ở hai câu đầu là cảnh đẹp đêm trăng nơi rừng sâu thì hai câu sau là tâm trạng của Bác trước thời cuộc:

*Cảnh khuya như vẽ người chưa ngủ,
Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà.*

Trước vẻ đẹp kì diệu của thiên nhiên, Bác đã sung sướng thốt lên lời ca ngợi: cảnh khuya như vẽ. Cái hồn của tạo vật đã tác động mạnh đến trái tim nghệ sĩ nhạy cảm của Bác và là nguyên nhân khiến cho người chưa ngủ. Ngủ làm sao được trước đêm lành trăng đẹp như đêm nay?! Thao thức là hệ quả tất yếu của nỗi trăn trở, xao xuyến không nguôi trong tâm hồn Bác trước cái đẹp.

Còn lí do nữa không thể không nói đến. Bác viết thật giản dị: Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà.

Vậy là đã rõ. Ở câu thơ trên, Bác chưa ngủ vì tâm hồn nghệ sĩ xao xuyến trước cảnh đẹp. Vòn ở câu dưới, Bác chưa ngủ vì nghĩ đến trách nhiệm nặng nề của một lãnh tụ cách mạng đang Hai vai gánh vác việc sơn hà.

Trong bất cứ thời điểm nào, hoàn cảnh nào. Bác cũng luôn canh cánh bên lòng nỗi niềm dân, nước. Nỗi niềm ấy hội tụ mọi suy nghĩ, tình cảm và hành động của Người. Tuy Bác lặng lẽ ngắm cảnh thiên nhiên và phát hiện ra những nét đẹp tuyệt vời nhưng tâm hồn Bác vẫn hướng tới nước nhà. Đang từ trạng thái say mê chuyển sang lo lắng, tưởng chừng như phi logic nhưng thực ra điều này lại gắn bó khăng khít với nhau. Cảnh gợi tình và tình không bó hẹp trong phạm vi cá nhân mà mở rộng tới tình dân, tình nước, bởi Bác đang ở cương vị một lãnh tụ Cách mạng với trách nhiệm vô cùng to lớn, nặng nề.

Bác không giấu nỗi lo mà nói đến nó rất tự nhiên. Ánh trăng vàng vạc và Tiếng suối trong như tiếng hát xa không làm quên đi nỗi đau nô lệ của nhân dân và trách nhiệm đem lại độc lập cho đất nước của Bác. Ngược lại, chính cảnh thiên nhiên đẹp đẽ đầy sức sống đã khơi dậy mạnh mẽ quyết tâm cứu nước cứu dân của Bác. Non sông đất nước đẹp như gấm như hoa này không thể nào rơi vào tay quân xâm lược. Câu thơ cuối cùng chất chứa cảm xúc thật miên mông, sâu sắc. Hồn người lắng sâu vào hồn cảnh vật và cái sâu lắng của cảnh vật tôn thêm nét sâu lắng của hồn người.

Cảnh khuya là một bài thơ hay, có sự kết hợp hài hòa giữa tính truyền thống và tính hiện đại, giữa lãng mạn và hiện thực. Bài thơ bộc lộ rõ tâm hồn nhạy cảm, tinh tế và ý thức trách nhiệm cao cả của Bác Hồ - vị lãnh tụ giản dị mà vĩ đại của đại dân tộc ta. Bài thơ là một dẫn chứng sinh động chứng minh cho phong cách tuyệt vời của người nghệ sĩ - chiến sĩ Hồ Chí Minh.

Bài mẫu 2

Cảnh khuya là một trong những bài thơ viết về trăng hay và đẹp nhất của Bác. Giữa chốn rừng núi hoang vu nhưng lại có ánh trăng chiếu rọi, vừa gợi lên sự đơn độc nhưng đồng thời cũng ngập ánh trăng. Lòng người không buồn, không nhớ vì đã có ánh trăng chiếu rọi trong lòng. Nhưng ánh trăng soi sáng có thực sự làm vơi đầy đi những nỗi lo lắng khôn nguôi trong Bác – vị Cha già của dân tộc, cả một đời Bác vì nước vì non vì nỗi nhớ nước nhà mau chóng độc lập. Nét độc đáo của bài thơ không dừng lại ở cảnh sắc thiên nhiên mà còn là lòng yêu nước sâu sắc của Bác.

Bài thơ Cảnh khuya Bác viết vào năm 1947, khi quân và dân ta đang thắng lớn trên chiến trường Việt Bắc. Sông Lô, Đoan Hùng đã đi vào lịch sử bằng những nét vàng chói lọi đầu tiên của ta trong chín năm kháng chiến chống Pháp. Hai câu thơ đầu của bài thơ tả cảnh, nhưng cái cảnh sắc đẹp đến mê hồn ấy lại ẩn chứa nỗi nhớ quê nhà khắc khoải mong muốn sớm được thống nhất, được độc lập:

Tiếng suối trong như tiếng hát xa

Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa

Cảnh khuya như vẽ người chưa ngủ,

Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà

Hai câu thơ đầu của bài thơ, tác giả diễn tả về cảnh về đêm của núi rừng Việt Bắc. Càng về đêm, trăng càng lên cao, càng sáng tỏ, ánh trăng bao phủ khắp mặt đất, tương chừng như khắp bầu trời Việt Bắc trong đêm tối bỗng có ánh trăng làm thức tỉnh biết bao nhiêu cảnh vật đẹp đến lạ lùng. Trong đêm thanh vắng, núi rừng yên tĩnh chỉ có tiếng suối chảy văng vẳng đâu đây. Tiếng suối ở đây không phải ào ạt như thác chảy, cũng không róc rách nhưng tiếng nước nhỏ giọt mà ngược lại, đây là tiếng âm thanh rì rầm từ xa vọng đến. Nghe như một bản nhạc ru dương không người đánh mà do chính mẹ thiên nhiên đang hát ru cho những đứa con bé bỏng của mình ngủ yên. Cảm nhận của Bác thật tinh tế và độc đáo, chỉ là tiếng nước chảy mà Bác lắng nghe ra tiếng hát từ xa vọng lại. Tiếng suối trong đêm phá tan đi bầu yên tĩnh, chỉ có tiếng suối và người nghe, êm ả, vang vọng trong đêm sâu lắng. Bác đã sử dụng nghệ thuật lấy động tả tĩnh, lấy nét vẽ tinh tế để gợi tả được cảnh núi non hùng vĩ nhưng cũng đầy nét mộng mơ giữa núi rừng nơi đây.

“ Trăng lồng cổ thụ bóng lồng hoa ”

Đến câu thơ tiếp theo, Bác ngắm nhìn lên bầu trời cao, nơi có ánh trăng chiếu rọi và những ngôi sao sáng lấp lánh trong đêm. Phía trên cao nhất là ánh trăng, tầng giữa là những tầng cây cổ thụ và tầng thấp nhất là hoa, là rừng là tất cả những sinh vật trên mặt đất. Ánh trăng bao phủ khắp nơi, ánh trăng xuyên qua kẽ lá, tán cây, ánh trăng như đang âu yếm và dang rộng vòng tay che chở và ôm chặt lấy thiên nhiên, hoa cỏ. Ánh trăng lồng vào tán cây, ánh trăng chiếu rọi vào những giọt sương còn lẳng đọng trên những chiếc lá, những bông hoa. Dường như trăng đang làm ông hoàng ngự trị khi màn đêm buông xuống. Không còn nóng bức giống như mặt trời, trăng nhẹ nhàng, dịu mát ôm ấp tất cả những điều của cánh rừng Việt Bắc này. Tác giả sử dụng chữ “lồng” như đang muốn nói đến sự che chở, bao bọc của người mẹ thiên nhiên, muốn dang rộng vòng tay, đón lấy những đứa con của mình vào lòng.

Cảnh khuya trong sáng, lung linh huyền ảo. Đọc vần thơ ta nghe như có nhạc, có hoạ, bức tranh cảnh núi rừng Việt Bắc thơ mộng biết bao. Người xưa từng nói thi trung hữu hoạ, thi trung hữu nhạc quả thật không sai. Đối với Bác trăng đã trở nên tri âm tri kỷ nên làm sao có thể hờ hững trước cảnh đẹp đêm nay. Trăng luôn làm bạn với Bác trong những đêm khuya thanh tĩnh. Trăng và người như đôi bạn tri kỷ, không lúc nào có thể thiếu nhau. Trăng cùng Bác tâm sự, bày tỏ nỗi lòng mình. Bác đi đến đâu, trăng cũng luôn soi rọi, chiếu sáng cho người bạn “già” của mình.

Với một tâm hồn thi sĩ đang ngây ngất trước những giây phút đắm mình giữa cảnh khuya của chiến khu Việt Bắc. Khác với những trận chiến đấu sinh tử, nơi mà con người ta phải luôn đối mặt với sự sống và cái chết, không ngờ lại có một cảnh đẹp tuyệt mỹ đến vậy. Tâm hồn người nghệ sĩ bỗng hòa quyện với đêm trăng thanh tĩnh, bởi làm sao bác có thể bỏ lỡ được cảnh sắc tuyệt đẹp nơi trần gian đến vậy. Phải chăng, đêm nay Bác không ngủ là do Bác muốn ngắm cảnh đẹp? Không cuộc đời Bác có phút nào không nghĩ về nhân dân, về đất nước. Cuộc đời Bác là một chặng đường dài không nghỉ. Bởi vậy mà đêm nay Bác không ngủ không phải vì Bác chỉ muốn ngắm trăng mà Bác còn lo cho nước nhà:

Cảnh khuya như vẽ người chưa ngủ

Chưa ngủ vì lo nỗi nước nhà

Nước nhà vẫn đang chiến tranh, nhân dân vẫn phải chịu nhiều áp bức, biết bao nhiêu đồng chí của ta phải ngã xuống. Chặng đường giải phóng còn ở phía trước thì làm sao Bác có thể ngủ yên giấc được. Nỗi nhớ nhà lo cho nước nhà làm cho trái tim Bác luôn thổn thức. Bác thức trong đêm khuya không sao ngủ được. Đã có biết bao đêm Bác của chúng ta cũng mất ngủ như vậy, Bác luôn trăn trở và canh cánh trong lòng về nước nhà:

Một canh, hai canh, lại ba canh

Trần trọc bắn khoăn giắc chẳng thành

Canh bốn, canh năm vừa chợp mắt

Sao vàng năm cánh mộng hồn quanh

Bài thơ Cảnh Khuya là một bài thơ được viết theo thể thất ngôn tứ tuyệt, bài thơ không chỉ miêu tả nét cảnh sắc hoang vu, nhưng cũng đầy thơ mộng giữa núi rừng Việt Bắc thông qua con mắt đầy tinh tế của Bác. Lấy cảm hứng từ ánh trăng, Bác đã thể hiện một tình yêu thiên nhiên sâu sắc và nỗi nhớ nước nhà vẫn luôn thường trực trong trái tim của Bác. Không một giây một phút nào Bác lại quên đi mục tiêu và sứ mệnh giải phóng dân tộc của toàn đảng, toàn dân.